

Pedagogicko-psychologická diagnostika s praxí 2

Veronika Najvarová

1 Pedagogická fakulta MU, Katedra primární pedagogiky

1

Prekoncepty a jejich diagnostika

- Ve dvojici/skupině
- Vysvětlete pojem koncept – prekoncept – miskoncept.
- Máte vy nějaký prekoncept?
- brainstorming

2 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

2

Prekoncepty žáků

- pojetí, subjektivní koncepce či teorie opírající se o intuitivní vnímání, individuální zkušenost, naivní představy, často se liší od skutečně odborného či vědeckého poznatku
- Dítě si postupně tvoří vlastní obraz světa - naivní prekoncept, ten pak porovnává s novými poznatky, které můžou být v rozporu s prekonceptem, ty které do prekonceptu zařadí, přijme a pochopí, ty které nezařadí, nepochopí.

3 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

3

Žáci konstruují své koncepty tím, že vytvářejí vztahy mezi svými dosavadními znalostmi a novými zkušenostmi.

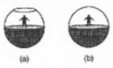

Prekoncept můžeme chápat jako „*primární představu o daných pojmech, kdy představy jsou otevřené systémy, které podléhají dynamickým změnám v interakci s novými informacemi, podmínky a zkušenostmi, které jedinec přijímá*“ (Čáp, Mareš, 2007, str. 413–416).

4 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

4

Žákovské mentální modely o tvaru Země

Země jako zploštělá koule	
Země jako dutá koule	
Dvojitá Země	
Země ve tvaru disku	
Země ve tvaru obdélníka	

Teorie kognitivní změny

Transmise x konstrukce

 Žákovské představy o tvaru Země (Vosniadou, Brewer, 1992)

MUNI
PED

5

Teoretická východiska – nutné znát podrobně k SZZ

- J. Piaget – adaptace na vnější prostředí (pomocí asimilace/začleňování a akomodace/přizpůsobování)
- J.S. Bruner - „spirálovém učení“, které se zakládá na postupném zpřesňování a prohlubování již dříve nabytých znalostí, ale na vyšší teoretické i zkušenostní úrovni.
- L.S.Vygotskij – vychází z předpokladu, že psychický vývoj člověka je výrazným způsobem kulturně i historicky determinován (enkulturace)

6 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

6

66% Američanů ve věku 18 až 24 let věří, že Země je kulatá. Co ten zbytek?

7 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

7

Struktura prekonceptu

- kognitivní x afektivní x strukturální složka (Škoda, Doulík, 2011)
- Aby došlo ke změně prekonceptu, je třeba ovlivnit všechny tři složky prekonceptu. Můžeme je ovlivnit **transmisivně**?

8 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

8

Struktura prekonceptu

- kognitivní složka – znalosti a vědomosti, postoje a přesvědčení
- afektivní složka – emocionální kontext vzniku paměťových stop
- strukturální složka – asociační vazby mezi prekoncepty/pojmy, které reprezentují dětské nazírání světa

9 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

9

Konceptuální změna

- Konflikty mezi dětskou (naivní) představou a oficiální (vědeckou) představou prezentovanou učitelem či učebnicí naznačují, jak dalekou a strastiplnou cestu musí žák projít, než se dobere skutečnému porozumění věci.
- Výzkumy konceptuální změny dokumentují, že dětské představy jsou značně rezistentní vůči změně. Jak uvádí G. J. Posner et al. (1982), konceptuální změna může být úspěšná pouze tehdy, je-li žák nespokojen se svými dosavadními koncepty a jestliže se mu nabídnou srozumitelné alternativní koncepty, které se mu budou jevit jako vhodnější. Ve výzkumech se také ukazuje, že v myslích žáků mohou vedle sebe existovat vzájemně si odporující představy. To znamená např., že žák odpovídá tak, jak to chce učitel slyšet, ačkoliv je dál hluboce přesvědčen, že je to jinak.

citováno dle <https://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/pvtp17.pdf> (22.2.2020)

10 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

10

Didaktický přístup ke konceptuální změně

– konceptuální změna nastává, pokud jsou splněny čtyři základní podmínky:

- žáci musí pocítit nespokojenost se svým dosavadním konceptem (nespokojenost)
- nový koncept pro ně musí být srozumitelný (srozumitelnost)
- nový koncept musí mít vysvětlující hodnotu (plauzibilita)
- nový koncept se žákům musí jevit jako užitečný (užitečnost).

G. J. Posner et al. (1982)

Metody diagnostikování prekonceptů

– Napište si alespoň 4 metody vhodné k diagnostikování prekonceptů.

Metody diagnostikování prekonceptů

– pozorování, rozhovor, dotazník, analýza produktů žáka (včetně portfolia), projektivní techniky (Co si představíš, když se řekne...?)

13 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

13

Třífázový model učení

www.kritickelisty.cz

– Evokace, Uvědomění si významu, Reflexe

– EUR

– Evokace – práce s prekoncepty různými metodami
(např. brainstorming, hledání podobností a rozdílů, Vennovy diagramy, tabulka předpovědí, a další viz www.kritickemysleni.cz)

14 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

14

Reflexe dnešního semináře

- Zním požadavky k ukončení předmětu?
- Vysvětlím, co je to prekoncept žáka?
- Analyzuji strukturu prekonceptu?
- Vysvětlím, jaké důsledky má práce s prekoncepty pro výuku?
- Vysvětlím rozdíl mezi transmisivní a konstruktivistiky pojatou výukou?
- Navrhnu metody, kterými prekoncepty diagnostikovat?
- A co je to to EUR? Něco od Čapka?

15 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

15

Úkol na praxi

- Zajistit si školu a učitele.
- Rozhodnout si, v jakém rozsahu praxi absolvovat.
- na www.kritickemysleni.cz najít archiv časopisů Kritické listy a Kritické lístky, pročíst některé modelové lekce a na seminář v týdnu od 9.3. vypsát vhodné metody pro fázi evokace (tedy vhodné pro práci s prekoncepty)
- splnění úkolu může být v dalším týdnu namátkově kontrolováno

16 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

MUNI
PED

16

Literatura k prekonceptům

- Janík, T., Maňák, J., & Knecht, P. (2009). Cíle a obsahy školního vzdělávání a metodologie jejich utváření. Brno: Paido, s. 128-138.
<https://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/pvtp17.pdf>
- PIAGET, J. a INHELDER, B. Psychologie dítěte. Praha: Portál, 2014.
- ČÁP, J. a MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha : Portál, 2007.
- ŠKODA, J. DOULÍK, P. Psychodidaktika: metody efektivního a smysluplného učení a vyučování. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011.
- Kritické listy a Kritické lístky dostupné na www.kritickemysleni.cz